

מדוע פרץ מרד קבוצת המפקדים בצבא פת"ח

בביקעת הלבנון? מה עומד מאחורי זה?

הפוליטית אינה אירוע חריג בתנועה לאומית. כימעט והייתי אומר: זה קורה תמיד. בסוף שנות ה-30 התמרדו מפקדי אצ"ל בארץ נגד מדיניותו של זאב ז'בוטינסקי (בגין היה אז בין המתמרדים). לח"י פרש מאצ"ל על רקע דומה. אצ"ל עצמו נולד בעיקבות מרידה של מפקדים בהגנה. יש לכך דוגמות ללאספור בתנועות לאומיות אחרות.

בראשית השנה התגלו חילוקי דעות אמיתיים בהנהגת פת"ח. בצד אחד עמדו הקיצוניים, שהיו קרובים יותר לעמדות סוריה וברית המועצות. בצד שני עמדו הדוגלים בקו המדיני של ערפאת. אחד מסלעיה המחלוקת העיקריים היה טיב המגעים עם מחנה השלום הישראלי.

בביקעת הלבנון קיבלו חילוקי דעות אלה צביון חריף יותר, וזה טיבעי. גם בלי התכתובת הסודי, יחלו כמה מן המפקדים הפלסטיניים שם לחשוש מפני הבאת.

אם ייסוגו הכוחות הפלסטיניים מצפון וממזרח לבנון, הם יצטרפו לעבור לסוריה והפכו שם עוד יותר לשבויי הסורים. יתר על כן, הם יצטרפו להפקיר את מחנות הפליטים הפלסטיניים באזור הביקעה וטרפולי. אחרי נסיון צברה ושאת'יל, עין חילוה ומירמיה, יכולה אפשרות זו לעורר רגעה אמיתית בלב המפקדים, הרואים את עצמם אחראים לשלומם. מכיוון שחלק גדול מן הפליטים במחנות מדרום לבנון ברחו בראשית המלחמה לאזורים אלה, יתכן שמיספר הפליטים שם מגיע עתה לכמה מאות אלפים.

יש גם טענות נגד מפקד מסויים, שערפאת מסר לו את הפיקוד. נאמר כאילו נסוג מצידון ונטש את כוחותיו שם (טענה רומה לזו שהושמעה לאחרונה נגד מנחם בגין, שנמלט מפולין עם בוא הגרמנים, והשאיר אחריה את אנשיו שם).

אלה הם חילוקי דעות טיבעיים במצב הנתון. אך הם לא היו לובשים את הממדים שלבשו, אלמלא היה זה בראש

כנס המועצה הלאומית הפלסטינית באלג'יר, שהסתיים בתיקו בין הקיצוניים והמתונים: רצח עיצאם סרטאוו; בלימת היוזמה הירדנית. ולאחרונה: המרד של כמה מפקדי פת"ח בביקעת לבנון.

אירוע זה גרם לפסטיבל גדול באמצעי התקשורת הישראליים. ממשלת בגין צהלה ושמחה. מעולם לא הוצג בצורה כה ברורה וחוטבת שיתוף הפעולה האוטומטי בין הניצים כשני המחנות. אך לא זה העיקר.

מה טיבו של מרד זה? מה משמעותו?

ערפאת טען פומבית כי המרד אורגן ומומן עליידי לוב. ברור שהתכוון לומר: לוב וסוריה. היחידות המתמרדות נמצאות בשטח הכיבוש הסורי של לבנון. הן כפופות לפיקוד סורי, וסיפוק כל צורכיהם תלוי בסוריה. סוריה יכולה להבטיח, לשחרר, לקדם, וגם לחבל, להתנכל ולהעניש.

כסוריה שלטת דיקטטורה קיצונית, על כל סמניה: מישטר חרימפלגתי, מחנות ריכוז, מישטר פוליטי הידועה באכזריותה. ראשי אש"ף ומפקדי כוחותיו, הנמצאים בסוריה, מחזיקים שם גם את מישפוחיהם, ואלה משמשות למעשה ככנות ערובה. אין להם כל ברירה אלא לקבל תכתיבים סוריים.

מאז פיניו ביירות, נמצא ערפאת בעימות מתמיד עם הסורים. הוא רוצה לנהל מדיניות פלסטינית עצמאית — והאינטרס הפלסטיני שונה מאוד מן האינטרס הסורי.

סוריה רוצה להוכיח כי אי אפשר להשיג הסדר בלעדיה. היא רוצה להפוך את העניין הפלסטיני לכלישרת בידיה, להשגת יעדיה שלה. ואילו ערפאת יודע כי האינטרס הלאומי הפלסטיני יכול להתגשם כימינו רק באמצעות הסדר מדיני, המחייב הידברות פלסטינית-אמריקאית ופלט' טינית-ישראלית.

סוריה מנסה להשתמש במפקדים הפלסטיניים, הכפופים פיסית למרותה,

לפת"ח חתונות רובע

נתון למעשה לכיבוש סורי, היה לסוריה כוחותו על כל מהלכי האירגון.

כימי המצור על ביירות השתנה המצב לחלוטין. סוריה הושפלה, באשר התמיה על הפסקת-אש עם צה"ל ביום השישי של המלחמה, בהפקרה את הפלסטינים, שהמשיכו להילחם לברם. הביטחון העצמי של הפלסטינים גבר כאשר הצליחו לעכב במשך שישה ימים את הסתערות צה"ל לעבר ביירות, למרות עריפות הכוח הכבירה שלו. וכאשר הצליחו למנוע במשך 71 ימים נוספים את נפילת מערב-ביירות.

במלחמה זו הופיע הצבא של פת"ח ככוח הפלסטיני העיקרי, ועל כן גבר כוחו של אירגון זה, שהוא רק פלסטיני, לעומת אירגוני-הרסיס השונים, המשרתים מישטרים ערביים שונים. כל פלסטיני יודע כי הממשלות הערביות, וגם ברית המועצות, לא נקפו אצבע כדי לחוש לעזרתם כשעתם הקשה ביותר, ועל כן גברה גם הכרתם בעובדה שרק הם לברם יכולים להיות אחראיים לגורלם.

אין זה מיקרה שאסר ערפאת קיבל בפעם הראשונה מישלחת ישראלית — אנשי העולם הזה — כימי המצור בביירות. אין זה מיקרה שהשמיע בביירות הנצורה הצהרות מדיניות נועזות בכות השלום, שלא היו בפיו כרוגמתן לפני כן. אין זה מיקרה שהחליט לעבור לתוניס, ולא לרמשק.

בקיצור, אחרי שאיראל שרון שיחרר אותו מן העול של דרום לבנון, ויכל אש"ף לפעול ככוח פלסטיני עצמאי, ולחזור לפיתרון של שלום. **לא זה בלבד שלא חזל מלהתקיים ככוח מדיני משמעותי, אלא שכוחו יגבר עתה פי כמה.**

ה היה ב-21 באוגוסט 1982, היום הראשון של הפינוי. מאז עברו יותר מתישעה חודשים. ניתן עתה לבחון כיצד עמדו עד כה שתי התיזות היריבות במיבחן המציאות.

המסקנה: אף אחד מהן לא הוצרקה לגמרי, ואף אחת מהן לא הוסרבה לגמרי.

בעלי התיזה השניה יוכלו להביא כמה הוכחות להצרכתה. בין השאר: העימות המתמשך בין אש"ף וסוריה; הפגישה של יאסר ערפאת וחברי הנהגת אש"ף עם מישלחת מטעם המועצה הישראלית למען שלום ישראל-פלסטיני; וסיכום פגישה זו בהודעה משותפת; קבלת תוכנית-פאס עליידי הפיסנה הערבית ועליידי אש"ף; שורה של הצהרות מפי ערפאת.

בעלי התיזה הראשונה יוכלו להביא גם הם הוכחות כבדות-מישקל להצרכתה. בין השאר:

יום שבו התחילו כוחות אש"ף להתפנות מביירות, ישבתי בחברת כמה עיתונאים זרים במיסערה של מלון אלכסנדר בביירות המיזרחית. התווכחנה בלהט על עתיד אש"ף. אחרי המיפנה ההיסטורי שהיינו עדים לו זה עתה מעל גג בנמל.

עמיתיי היו בעלי שמות בינלאומיים. כיברנו איש את רעהו, רצינו ללמוד זה מזה (לשאוב מן המוח שלה). כפי שנוהגים עיתונאים לאמר במיקרה כזה) והחרפנו את הדברים במתכוון.

אחת אמרה: אש"ף נחלש ללא-תקנה. הוא הדל מלהיות כוח מדיני יעיל. אריאל שרון הצליח להגשים את מטרת-המילחמה העיקרית שלו. השניה אמרה: להיפך. הפינוי הזה יחזק את אש"ף.

אולי בראי לשחרר את הטענות העיקריות של שני הצדדים באותו ויכוח.

בעלי התיזה הראשונה אמרו: איש לא יתחשב באש"ף כשאין לו אופציה צבאית. זוהי רכוש של עולם, אלמלא כיצע אש"ף כעבר מעשייטור ראוותניים, לא היה העולם מטה אוון לעניין הפלסטיני מלכתחילה.

עכשיו התפור אש"ף בין מדינות-ערב, והוא לא יתפקד עוד ככוח עצמאי. ככל ארץ יהיה הפלג המקומי של אש"ף משועבר לממשלה המקומית, ויצטרך להקוד לפי חלילה. **כך יתפלג אש"ף לתריסר פלגים, שכל אחד מהם ימלא את השליחות של ממשלה ערבית זו או אחרת וישרת את האינטרסים שלה.**

מכיוון שמירב המוסדות והכוחות של אש"ף ממוקמים בסוריה, היתה לסוריה — ובעקיפין לברית-המועצות — השפעה מכרעת על מהלכי האירגון בעתיד. הן תכלומנה כל מדיניות פלסטינית עצמאית, שתפנה לעבר ארצות-הברית, ישראל ופיתרון של שלום.

בוודאי, אש"ף יוכל גם להבא להציף ולהטריד, אך ככוח מדיני בעלי משמעות הוא מוחסל.

תיזה ההפוכה — ואני הגנתי עליה — היתה זו:

הפינוי של כוחות אש"ף מביירות היא נסיגה טאקטית, אך יש עימה רווח אסטרטגי.

במשך השנים התגבשה בדרום לבנון מרינה וזאת של אש"ף, שריכוזה שם את כל המרץ והמשאבים של האירגון, תחת לרכום בנדה וברצועה. יתר על כן, מכיוון שאיזור זה שהיה

ערפאת כמפקד עליון: מי רוצה להדיחו?

וראשונה עימות בין שליטי סוריה ובין ראשי פת"ח, השולטים באש"ף.

ה זה מוכיח לגבי כוחו ועמדתו של אש"ף כשעה זו?

פרשה זו עדיין לא הסתיימה, אך אפשר כבר עתה להסיק ממנה כמה מסקנות חשובות. **ראשית: איש לא העז לפקפק (המשך בעמוד 67)**

כדי לבלום את הקץ של ערפאת. די בהסבר זה כדי להסיר את "מרד המפקדים".

אך אפשר לייחס לו גם משמעות עמוקה יותר.

יתכן כי יש גם יסוד אותנטי במרדתה של קבוצה של מפקדי כוחות פת"ח בביקעה (שהם צבא סדיר לכל דבר, בדומה לגרודי ההגנה בראשית מלחמת-העצמאות).

מרידה של מפקדים צבאיים נגד המנהיגות